

Niezwykły pomnik getta

● Przy al. Unii Lubelskiej właśnie powstaje mural upamiętniający społeczność lubelskich Żydów

● Teatr NN planuje w symboliczny sposób zaznaczyć w przestrzeni granice dawnego getta

Historia Lublina

Małgorzata Szachetka
m.szachetka@kurierlubelski.pl

Na muralu, który powstaje przy Tarasach Zamkowych na murze wznoszącym brzeg Czechówki, widzimy kolaż przedwojennych zdjęć, głównie autorstwa Stefana Kielszni. W połowie lat 30. XX wieku zrobił on serię fotografii dokumentujących codzienność dzielnicy żydowskiej w Lublinie. Uwiecznił w kadrze świat, który kilka lat później uległ zagładzie.

- Na muralu chcieliśmy uchwycić moment szczytu w ciągu dnia. Zestawiamy fragmenty pochodzące z różnych zdjęć, szukając najlepszych ujęć. Na przykład niektóre z kamieni zostały wzbogacone o sztyldy pochodzące z innej fotografii - wyjaśnia Cezary Hunkiewicz, który odpowiada za realizację murala.

Uważne oko dojrzy na obrazie przedwojenną ulicę sylwetką Henia Żytomirskiego, żydowskiego chłopca zamordowanego przez Niemców na Majdanku. Zachowała się seria zdjęć, jakie rodzice robili Heniowi. Na ostatnim dziecku ma sześć lat.

Autorem pomysłu na mural jest Ośrodek Brama Grodzka - Teatr NN, w którego zbiorach znajduje się kolekcja zdjęć Kielszni. Za projekt odpowiada Jacek

▶ Na zdjęciu fragment murala powstającego właśnie przy al. Unii Lubelskiej. Ma on mieć blisko 100 m długości i 4 m wysokości

Rudzki. Mural powstający przy al. Unii Lubelskiej ma być gotowy w połowie listopada.

To pierwszy element upamiętnienia nieistniejącej dzielnicy żydowskiej, jakie planuje Teatr NN. Kolejnym będzie oznaczenie w przestrzeni współczesnego miasta granicy dawnego getta na Podzamczu.

- Chcemy to zrobić w symboliczny sposób, nie ingerując mocno w przestrzeń, szczególnie Starego Miasta - podkreśla Tomasz Pietrasiewicz, dyrektor Ośrodka Brama Grodzka

- Teatr NN. Granica getta na Podzamczu zostanie zaznaczona punktowo, na przykład płytą w chodniku w innym kolorze albo kamieniem leżącym na ziemi. Znak w przestrzeni będzie uzupełniony informacją, by było wiadomo, do czego się odnosi. - Zamknięcie lubelskich Żydów w getcie było pierwszym krokiem do ich zagłady. Pamiętajmy, że to wszystko działo się w pewnej przestrzeni - podkreśla dyrektor Pietrasiewicz.

Osoba idąca śladem opisywanej formy upamiętnienia

mieszkańców getta na Podzamczu, będąc przy ulicy Kowalskiej, przeczyta wiersz Julii Hartwig pt. „Koleżanki”. Poetka tak wspominała w nim Miriam i Reginę, żydowskie uczennice ze swojej szkoły:

„Ostatni raz spotkałyśmy się niespodziewanie u wylotu Lubartowskiej, /na granicy świeżo utworzonego getta. / Stały tam onieśmiałe jakby przydarzyło im się coś wstydlwego.”

- Chcielibyśmy, aby całość była gotowa na marzec 2017 ro-

ku, czyli 75 rocznicę likwidacji getta na Podzamczu - zapowiada Tomasz Pietrasiewicz.

Upamiętnieniu będzie towarzyszył program edukacyjny, m.in. spaceru śladem granicy getta i strona internetowa.

Sposób realizacji projektu jest konsultowany ze służbami konserwatorskimi.

- Taką formę upamiętnienia w przestrzeni znamy z różnych miast, m.in. z Warszawy. Na pewno jest to lepsze niż kolejny pomnik - komentuje

Hubert Mąciak, miejski konserwator zabytków w Lublinie.

Śmierć getta

Getto na Podzamczu zostało ustanowione zarządzeniem niemieckim z 20 marca 1941 r. Granice wyznaczały ulice: Lubartowska, Kowalska, Krawiecka (dziś nie istnieje), Franciszkańska (teraz ul. Podzamcze) i Unicka. Na tym obszarze znalazł się m.in. teren wokół Zamku, od wieków zamieszkiwany przez społeczność żydowską. Trwająca miesiąc likwidacja getta na Podzamczu rozpoczęła się w nocy z 16 na 17 marca 1942 r. Ofiary były wywożone bydłocymi wagonami do obozu zagłady w Bełżcu. Niemcy wymordowali wtedy ok. 26 tys. osób. ● © ©

Rocznica na Majdanku

● **Jutro w Państwowym Muzeum na Majdanku będziemy wspominali ofiary akcji „Ermfest” (niem. Dożynki).** O godz. 12 na terenie PMM, przy obelisku upamiętniającym Żydów wymordowanych 3 listopada 1943 roku, zostaną złożone kwiaty. Godzinę później w Centrum Obsługi Zwiedzających PMM rozpocznie się spotkanie poświęcone tej rocznicy, 3 listopada 1943 roku Niemcy wymordowali na Majdanku 18 tysięcy Żydów. ●